

בעקבות החרקים

גבע ומשפחתו נוסעים לטיול ברמת הגולן ופוגשים את החרק הגדול ביותר החי בישראל. ארצי מפגיש את גבע עם חוקר חרקים, החושף בפניו עולם עשיר ומרתק של מינים" ולמה חשוב לשמור עליו

כתבה: אדר סטולרו מליחי

כמדי שנה בקיץ, גם השנה נסענו לטיול משפחתי בן כמה ימים עם ארצי - הפעם לרמת הגולן. טיילנו בשמורת טבע נחל יהודייה, והיה נפלא לטבול במי הנחל הקרירים בשעות החמות. אחר הצהריים עלינו אל מרחבי הבזלת ואל עצי האלון המרשימים. מדי פעם הציץ שפן סלע, עופות דורסים חגו בשמים ושיירות נמלים אגרו זרעים לעונת החורף. בזמן שהיה ראשנו ממוקד בשיירת הנמלים החרוצה שעל הקרקע, נעצר לפתע ראשון הצועדים בשיירת המטיילים שלנו וגרם לכולנו להיתקל זה בזה. מיד התקלנו סביבו כדי לראות מה גרם לו לעצור.

קראתי לארצי להזדרז ולבוא להציץ. ארצי התלהב ואמר: "זהו חרוגול ענק שקוראים לו 'סגה גדולה' והוא החרק הגדול בישראל - והחרגול הגדול בעולם!"

"חרק?", הופתעתי. "הוא נראה כמו חרק אבל הוא גדול מכדי להיות חרק, לא?". ארצי הסביר שלכל החרקים יש מבנה דומה - גופם נחלק לשלושה: ראש, חזה ובטן, ולכולם יש שש רגליים. "אבל לעכבישים יש שמונה רגליים", אמרתי. ארצי חייך והשיב: "אם כך... העכביש אינו חרק!". ארצי הוסיף והסביר שהחוקרים מיינו את עולם החי לפי תכונות ושכל עולם החי נחלק להרבה מאוד קבוצות. כל קבוצה נקראת "ממלכה" - כמו ממלכת הצמחים וממלכת בעלי החיים - וכל ממלכה נחלקת אף היא לכמה קבוצות קטנות יותר. לדוגמה, ממלכת בעלי החיים נחלקת לקבוצה אחת מוכרת הקרויה "מחלקה", כמו מחלקת העופות (בעלי חיים בעלי נוצות ומקור), מחלקת היונקים (בעלי חיים בעלי שערות וצאצאים יונקי חלב אם, שעמם נמנים גם בני האדם) וגם מחלקת החרקים, שכבר

מי אני?

שלום, אני ארצי. יש לי חברים רבים ברשות הטבע והגנים. כשאפשר, הם מזמינים אותי להצטרף אליהם ומלמדים אותי הרבה על שמירת טבע וסביבה ועל עבודתם בשטח. יש לי גם חבר צעיר ושמו גבע, ואנחנו אוהבים מאוד לטייל יחד. הוא מתייעץ איתי ומזמין אותי לטייל ואני מכיר לו מקומות חדשים ומפתיע אותו בסיפורים מעניינים. במדור זה, גבע מספר על חוויות משותפות ועל טיולנו יחד ואתם מוזמנים לטייל בעקבות הסיפורים.

החרגול סגה גדולה - החרק הגדול ביותר בישראל צילום לימור קטן פרידמן

חוקר חרקים אוהב חרקים?

כעבור כמה ימים, נסענו ארצי ואני לגן לאומי אפק, שם נמצא משרדו של ד"ר יריב מליחי, אקולוג ברשות הטבע והגנים שהוא גם חוקר חרקים. בדרך למפגש, ארצי סיפר בהתלהבות שלד"ר מליחי הייתה הזכות לגלות חרק (זבוב פירות) שלא היה מוכר למדע ועל כן החרק קרוי על שמו: "קרטפדוקסנטה יריבי". התאמצתי לחזור על השם המורכב כי רציתי להרשים את חוקר החרקים, אך ללא הצלחה. ביקשתי מיריב שיראה לנו את "יריבי" - זבוב הפירות שנקרא על שמו (זה החלק היחיד מהשם שהצלחתי לזכור). יריב צחק והסביר לנו שלכל פרט בעולם החי יש שניים או שלושה שמות, שמלמדים אותנו לאיזה משפחה וסוג הוא שייך ובאיזה מין מדובר. למשל במשפחת זבובי הפירות יש סוגים רבים. אחד הסוגים נקרא בלטינית "קרטפדוקסנטה" (שוב השם המסובך...) אבל כדי להבדיל בין המינים השונים, נתנו לכל זבוב פירות שם נוסף. זה שיריב גילה קיבל את התוספת "יריבי". "רוצים עוד דוגמה?", שאל יריב. "אם למשל

תגידו שראיתם נמלה - איך נדע איזו נמלה זו בדיוק? נמלת הקציר היא הסוג, אבל כדי לדייק צריך לדעת באיזה מין של נמלת קציר מדובר - נמלת קציר חולית או נמלת קציר שחורה. יש כמעט 250 מיני נמלים רק בישראל!". יריב הציע לי לדפדף בכמה ספרי חרקים. היו שם חרקים שמעולם לא ראיתי - צבעוניים, קטנים וגדולים, ועל רבים מהם ידע יריב לספר סיפור מעניין. "לא ידעתי שיש כל כך הרבה מיני חרקים", אמרתי בהתרגשות.

"על מגוון המינים שמעתם?", שאל יריב. נזכרתי בהסבר של ארצי על המיון והתכונותי כבר לבלבול הבא. יריב הבטיח להסביר לי את זה הכי פשוט שאפשר. "מגוון המינים מלמד אותנו על מינים שונים בעולם החי המתקיימים בסביבתם הטבעית. למשל, מגוון מיני בעלי החיים הנשקף מחלוני כרגע כולל את נמלת הקציר השחורה, את העורב האפור ואת החרדון המצוי. תוכלו לדעת לאיזה סוג כל אחד מהם משתייך? עשר הנמלים שמטפסות על החלון שלי הן למעשה עשרה פרטים של נמלת קציר שחורה ולכן הן בנות אותו מין ואין כאן מגוון אלא מין אחד בלבד. בכל סביבה טבעית חשוב שיתקיימו מספר רב של מינים שונים (מגוון מינים) המותאמים לסביבה זו ומקיימים ביניהם קשרים כלשהם.

מיני הצומח ומיני בעלי החיים השונים: החרקים, העופות, היונקים, הקטנים, הגדולים, הטורפים, הצמחוניים - לכל אחד יש תפקיד בסביבה שלנו. אחד מעביר אבקני פרחים ומסייע בתהליך הפריית הצמח, אחד מפיץ זרעים, אחד מייצר מזון לאחר ועוד. חלקם הגדול כמובן מועילים מאוד לנו, בני האדם, וחלקם מזיקים. כאחראי על שמירת הטבע", הוסיף יריב והסביר, "תפקידי הוא לשמור על מגוון המינים ולוודא שמגוון זה מתאים לסביבה שבה הוא חי כך שלא יופר האיזון הטבעי. לדוגמה, עלינו לעקור מין של צמח שהגיע בצורה לא טבעית לחופי הים ותפס את מקומם של צמחים מקומיים או להשיב לטבע דג קטן שאפיין את נחלי החוף ועמד בסכנת הכחדה בשל זיהום".

יריב, שזיהה את התלהבותי משלל מיני החרקים, שלח אותי ואת ארצי למשימה בגן הלאומי. מצוידים במדריך חרקים ובזכוכית מגדלת, יצאנו לחפש כמה שיותר מיני חרקים בסביבת נחל הירקון.

"מגוון המינים מלמד אותנו על מינים שונים בעולם החי המתקיימים בסביבתם הטבעית. למשל, מגוון מיני בעלי החיים הנשקף מחלוני כרגע כולל את נמלת הקציר השחורה, את העורב האפור ואת החרדון המצוי. תוכלו לדעת לאיזה סוג כל אחד מהם משתייך?"